

СУМСЬКА ОБЛАСНА РАДА
УПРАВЛІННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
СУМСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКА ОБЛАСНА НАУКОВА
МЕДИЧНА БІБЛІОТЕКА

Серія «Видатні медики Сумщини»

Світоч
ортопедо-травматологічної
науки і практики
Ситенко Михайло Іванович
Біобібліографічний покажчик
(до 130-річчя від дня народження)

Суми-2015

***Відповідальний за
випуск:***

**Безверха О.В., завідувача відділом
науково-бібліографічної та
інформаційної роботи**

***Матеріал
підготувала:***

Безверха О.В.

***Комп'ютерний
набір та верстка:***

Безверха О.В.

Світоч ортопедо-травматологічної науки і практики Ситенко Михайло Іванович (до 130-річчя від дня народження) : біобібліограф. показчик / уклад. О. В. Безверха. – Суми, 2015. - Вип. 16. - 29 с. - Серія «Видатні медики Сумщини».

Біобібліографічний показчик присвячений 130-річчю від дня народження видатного українського вченого-новатора, засновника ортопедії і травматології в Україні та однієї з найбільших шкіл травматологів та ортопедів в Радянському Союзі, заслуженого діяча науки, доктора медицини, професора Михайла Івановича Ситенка, який розробив та впровадив у життя методи лікування хвороб і нові форми організації охорони здоров'я.

Видання розраховано на лікарів, науковців, студентів, істориків та широке коло читачів, яких цікавить історія медицини.

«Научная работа только тогда может считаться законченной, когда она внедрена в широкую практику, а последняя всегда дает правильную оценку качества работы»

М.И. Ситенко

Зміст

1.	ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ М.І. СИТЕНКА	5
2.	МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ СИТЕНКО. ДИТЯЧІ, ШКІЛЬНІ ТА СТУДЕНТСЬКІ РОКИ.....	7
3.	ДО ТВОРЧИХ ВЕРШИН. СВІТОЧ ОРТОПЕДО- ТРАВМАТОЛОГІЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ.....	12
4.	ЛЕБЕДИНСЬКЕ МЕДИЧНЕ УЧИЛИЩЕ ІМЕНІ ПРОФЕСОРА М.І. СИТЕНКА.....	13
5.	ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ПРАЦЬ М.І. СИТЕНКА	16
6.	ЛІТЕРАТУРА ПРО М.І. СИТЕНКА	21
7.	ФОТОГАЛЕРЕЯ.....	25

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ М.І. СИТЕНКА

Михайло Іванович Ситенко народився 12 листопада 1885 року в селі Рябушки Лебединського повіту Харківської губернії.

1904 р. – закінчив Сумську гімназію.

1904-1910 рр. – навчання на медичному факультеті Харківського ун-ту.

1911 р. – займає посаду старшого асистента кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії у Харківському жіночому медичному ун-ті.

1914-1918 рр. – перебуває в діючій армії, працює в госпіталі м. Одеси, практикує нові методики лікування поранених.

1920-1930 рр. – займається розвитком наукової та практичної ортопедії та травматології в Україні.

1924 р. – захистив докторську дисертацію на тему «О свободной костной пластике при псевдоартрозах».

1926 р. – очолює Медико-механічний ін-т у м. Харкові, займає посаду голови президії Українського т-ва ортопедів-травматологів.

1927 р. - заснував журнал «Ортопедия и травматология».

1930 р. – присвоєно звання професора. Член президії Вченої медичної ради Наркомздорів'я України, голова ортопедичної секції Вченої медичної ради НКЗ УРСР та член Науково-протезної ради НКЗ РРФСР.

1931 р. – член президії Харківського медичного т-ва.

З 1932 р. – член президії Центрального комітету Українського Червоного Хреста.

1934 р. – обраний член-кореспондентом Академії наук УРСР.

1935 р. – член правління Всесоюзної асоціації хірургів.

1936 р. – присвоєно звання заслуженого діяча науки УРСР, голова Українського т-ва ортопедів-травматологів та робітників протезної справи, почесний член Ленінградського, Харківського, Тбіліського, Бакинського, Одеського та Дніпропетровського наукових ортопедичних т-в.

1938 р. – член Вченої медичної ради НКЗ СРСР та член Ради по ортопедії і травматології.

Ситенко Михайло Іванович помер 13 січня 1940 року у м. Харкові.

МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ СИТЕНКО. ДИТЯЧІ, ШКІЛЬНІ ТА СТУДЕНТСЬКІ РОКИ

Михайло Іванович Ситенко народився 12 листопада 1885 року у невеличкому українському селі Рябушки, Лебединського повіту, Харківської губернії в сім'ї місцевого священика. Дід його, Василь Кирилович, був кріпосним. Відбувши службу в армії він повернувся в рідні Рябушки, які належали поміщику графу Строганову. Одного разу, при поїзді до Москви граф забрав із собою Василя Кириловича, влаштувавши його в середню медичну школу. Василь Кирилович восени і взимку навчався у школі, а на канікулах, тобто в літній період, працював у маєтку графа.

Після закінчення медичної школи, кріпосний Василь Кирилович, продовжує працювати на свого поміщика і в той же період виконує обов'язки лікаря свого хазяїна. Ці обставини примушували його працювати самостійно з книгою. До нього зверталися за допомогою з приводу самих різних захворювань. У зв'язку з відсутністю лікаря він повинен сам ставити діагноз і лікувати хворих. З роками Василь Кирилович стає надзвичайно досвідченим лікарем і по своїм знанням, в деяких питаннях, міг конкурувати з лікарями.

Одного разу тяжко захворів граф Строганов. Терміново викликають лікарів із повітового міста. Був поставлений діагноз – тиф. Лікарі признали його стан безнадійним. Графиня Строганова наказала Василю Кириловичу слідкувати за здоров'ям графа і щоб там не було, а він повинен його вилікувати. І Василь Кирилович всім на подив виліковує графа, за що отримує від нього довгоочікувану вільну.

Бабця Михайла Івановича, Марія Тимофіївна, була сільською повитухою. Користувалася великим авторитетом і широкою популярністю серед населення с. Рябушки. Своєму синові Івану Василь Кирилович і Марія Тимофіївна дали хорошу освіту, що дозволило йому стати священиком в рідному селі Рябушки. Але більш за все він був природолюбом, а не священиком. Тому він весь свій вільний час віддавав своєму захопленню – бджільництву.

Батько Михайла Івановича дуже любив молодь. Не дивлячись на бідність він разом зі своєю дружиною Єфросинією Іванівною, крім своїх 7-х дітей, виховали двох прийомних. Один із них став професором-бактеріологом.

З раннього дитинства в характері М. І. Ситенка проявлялись такі риси як наполегливість, самостійність. Всіх його оточуючих вражала виключна пам'ять. Матері, наприклад, було достатньо прочитати один раз якийсь вірш або байку, він їх легко запам'ятовував. Легко, майже граючись, хлопець навчився грамоті. В чотири роки він вже умів читати і писати.

В цей час його батьки переїхали до Сум. У сім років він вступає до Сумської гімназії. По своїм здібностям і розвитку, порівнюючи зі своїми однокурсниками, Михайло Іванович значно краще навчається, хоча у класі був самим молодшим гімназистом.

У труді і радості протікали перші роки навчання. Вдало підібраний викладацький склад, люблячі батьки – ось ця атмосфера в якій ріс і навчався майбутній учений.

Добре навчаючись і маючи хорошу успішність по всім предметам він особливо захоплювався російською словесністю. У батька була велика, на той час, бібліотека. В гімназії він вивчає іноземні мови, особливий успіх мав у володінні німецькою та французькою мовами. Через багато років, коли Михайло Іванович був директором науково-дослідного інституту, вимагав, щоб його учні добре знали російську мову і класику, а також іноземні мови. При науковій бібліотеці інституту Михайло Іванович організував курси по вивченню іноземних мов. Завідуючою курсами була директор бібліотеки Олена Ісаківна Гур'ян. Він особисто суворо слідкував за відвідуваннями курсів молодими лікарями інституту.

З роками обставини в гімназії, де навчався М. І. Ситенко, змінилися. Вчитель словесності, який мав великий вплив на нього, був звільнений як і інші прогресивні викладачі. В гімназію все більше і більше проникав дух формалізму. Система навчання у Сумській гімназії була побудована таким чином, що при вивченні творів Пушкіна, Гоголя, Лермонтова і інших письменників, якими була

представлена в програмах російська література, високий патріотизм залишались нерозкритими. Вивчення науково-природничих дисциплін закінчувалися у 3-му класі. Серед викладачів більше місць займали бездарні іноземці. Такі викладачі не змогли виявити цікавість до знань юного гімназиста.

М. І. Ситенко не один раз хотів покинути гімназію, але батьки умовляли його продовжувати навчання. Володіючи літературним даром, Ситенко об'єднував навколо себе прогресивно налаштованих студентів і різко критикував систему освіти в гімназії. Але термін навчання в гімназії наближувався до кінця. Юнак готувався до самостійного життя.

Ще в дитячому віці у нього проявилася любов до медицини. Улюбленою грою у нього була гра в лікаря. В цьому відіграла велику роль хвороба молодшого брата Сергія. Стурбовані станом здоров'я Сергія, батьки запрошують доктора Чернишова із Сум до себе додому. Доктор приїхав і зробив всі необхідні процедури та дав вказівки про подальший догляд за хворим. Через декілька днів здоров'я Сергія покращилося і він незабаром видужав. Враження молодого Ситенка були такі великі, що він починає наслідувати приїжджого хірурга. Він вкладає у постіль свого меншого брата Леоніда, робить йому обстеження (виміряє тиск, слухає пульс, вимірює температуру, приписує ліки і урочисто виходить з кімнати). Через деякий період ці ігри стали систематичними. Він робить різні розчини, лікує котів, собак.

Великий вплив на розвиток Ситенка мав його дід Василь Кирилович, провінційний фельдшер, який користувався заслуженим авторитетом в с. Рябушки. Багато нового і цікавого пізнав юнак в бесідах з цим, розумним і досвідченим фельдшером. Дід йому розповідав про перспективи, які відкриваються перед тими, хто присвячує себе благородній науці лікування. Велику роль у цьому напрямку відіграла його бабуса, що все життя мріяла бути лікарем, а також його тітка Ганна Василівна Кесарська, яка користувалася в Сумах великим авторитетом, як медична сестра і акушерка.

В іграх і захопленнях зародилась любов до медицини і сформувалося бажання пізнати тайни медицини. Цьому

також, у значній мірі, подіяли прочитані книги Чехова і Вересаєва, в яких висвітлюється образ лікаря.

І ось гімназія закінчена. М. І. Ситенко твердо вирішив присвятити себе лікарській діяльності. Восени 1904 року він вступає на медичний факультет Харківського університету.

В ті роки Харків вже був відомим і великим промисловим центром, а найстаріший в Україні Харківський університет - одним із найбільших наукових і культурних центрів країни. З його стін вийшло багато видатних діячів медичної науки. В різний період тут навчалися такі видатні вчені, як хірург Іноземцев Ф.І., мікробіолог Мечников М.М., фізіолог Данилевський В.Я. та інші. В університеті було вже встановлено царський режим правління, направлений на те, що не давало вільно висловлювати свою думку студентам та викладачам. Революційний дух того часу, бурхливою хвилею вривався в університетські аудиторії. Викладацький склад по своїм політичним поглядам ділився на дві групи: передову і монархічну. Остання група складала більшість і своїми діями обмежувала права передової частини професорів.

Суспільні погляди молодого Ситенка формувалися саме в студентські роки на студентських зібраннях і демонстраціях, які присвячувалися тим чи іншим політичним подіям.

Михайло Іванович жваво відгукувався на всі політичні події, що хвилювали прогресивну частину студентів та викладачів. Він відкрито показував своє незадоволення політикою царського режиму.

В студентські роки Михайло Іванович багато читає, захоплюється творами революціонерів-демократів: Герцена, Белінського, Добролюбова, Писарева, Чернишевського. В університеті він по іншому відноситься до політичних подій. Під час різдвяних канікул, разом з батьком і лікарем Черніховим, приймає активну участь у бунті на Сумщині проти місцевого поміщика Алфьорова. Після жорсткого придушення бунту, Ситенка разом з батьком, було взято на облік як політично неблагонадійних.

Незважаючи на всі труднощі Ситенко успішно продовжує навчатися в університеті. На кафедрах фізики і загальної хімії мало

проводилося практичних занять. Але поряд з цим, на деяких кафедрах університету, було чому навчитися.

На медичному факультеті анатомію людини викладав професор Білоусов. Лекції він читав жваво, цікаво і заслужено користувався авторитетом у студентів. При викладанні анатомії використовувалася наочність (малюнки, таблиці), яку він сам виготовляв. Ось якраз на цій кафедрі була прищеплена любов до анатомії, без чого, взагалі, неможливо стати хорошим лікарем, тим більше хірургом.

У вільні від занять години Ситенка часто можна було бачити в анатомічному музеї за виготовленням різних анатомічних препаратів. Цікавість до вивчення розміщення органів в людському організмі залишилася у Михайла Івановича на все життя. Це і визначило в подальшому його шлях до медицини. Ситенко приймав активну участь в роботі старостату медичного факультету. Він відрізнявся від інших студентів принциповістю у вирішенні різних питань студентського життя. Був активним членом наукових гуртків.

Останні роки навчання пройшли для Ситенка у напруженому навчанні і у великому захопленні вибраної ним спеціальності – хірургією.

У 1909-1910 рр., коли Михайло Іванович навчався на останньому курсі, він довгий час заміняв лікаря в одній із земських лікарень Лебединського повіту. Тут він успішно провів багато складних операцій. Багато працює в області очної хірургії (видалення катаракти). Займається лікуванням гінекологічних хворих, проводить акушерські операції.

Влітку 1910 р. М. І. Ситенко закінчує медичний факультет Харківського університету з дипломом першого ступеня (з відзнакою), і по рішенню вченої ради залишається при університеті для підготовки до наукової діяльності на кафедрі оперативної хірургії і топографічної анатомії.

З цього періоду розпочинається трудова і наукова діяльність М. І. Ситенка.

ДО ТВОРЧИХ ВЕРШИН. СВІТОЧ ОРТОПЕДО-ТРАВМАТОЛОГІЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ

Професор М. І. Ситенко є автором більше п'ятдесяти наукових робіт, присвячених вивченню теорії і практики лікування ортопедо-травматичних хворих. Він удосконалював способи лікування хворих з травматичними ушкодженнями тазу, хребта, колінного суглоба, успішно працював над проблемами вроджених деформацій кістково-суглобового апарату, кісткової пластики, військово-польової хірургії. Наукові розробки М. І. Ситенка широко застосовувалися під час Великої Вітчизняної війни.

М. І. Ситенко запропонував і впровадив у практику багато нових прогресивних форм організації ортопедо-травматологічної допомоги, особливо тим, хто працює в промислових районах (Донбас, Кривий Ріг, Запоріжжя тощо). З його ініціативи були створені перший дитячий ортопедичний профілакторій (Харків), центр реабілітації для хворих з наслідками травм (Слов'янськ) та ін., яким, постановою уряду України, було присвоєно його ім'я.

Він є ініціатором ряду організаційних заходів по оздоровленню населення, керівником перших наукових експедицій для виявлення поширення ортопедичних захворювань і кістково-суглобового туберкульозу серед сільського та міського населення УРСР.

Засновник першого науково-дослідного інституту ортопедії та травматології в Україні, Ситенко відіграв велику роль не тільки в історії хірургії, ортопедії та травматології, але і в історії медичної освіти. В його яскравій особистості втілилися найкращі якості лікаря-гуманіста, хірурга-новатора, чудового педагога, що підготував сотні спеціалістів з ортопедії, травматології, кістково-суглобового туберкульозу і протезування, організатора охорони здоров'я та видатного громадського діяча.

Свого часу про нього писали Н. П. Новаченко, Б. К. Бабіч, Б. І. Шкуров та ін.

ЛЕБЕДИНСЬКЕ МЕДИЧНЕ УЧИЛИЩЕ ІМЕНІ ПРОФЕСОРА М. І. СИТЕНКА

У серпні 1937 року наказом Народного комісаріата охорони здоров'я УРСР у м. Лебедині була заснована медична школа. Першим директором училища була Н. Г. Гасюк. Навчальному закладу було виділено приміщення по вулиці Козіївка, 10. У вересні 1937 року розпочалися заняття.

Учбовою базою для підготовки медичних працівників стала Лебединська лікарня імені К. С. Зільберника.

У 1939 році, у зв'язку з утворенням в Сумах обласного центру, Сумську фельдшерсько-акушерську школу переведено до Лебедина в приміщення, де знаходилась пожежна частина на площі Інтернаціональна, 19.

У червні 1940 року відбувся перший випуск фельдшерів та акушерок, а у 1941 році відбувся черговий та прискорений випуски. Більшість випускників разом з директором та викладачами пішли на фронт. У серпні 1946 року училище відновило свою діяльність як школа медичних сестер.

У 1968-1989 рр. училище отримує новий корпус по вулиці Карла Маркса, 17. Учбовий заклад збільшує прийом на навчання, розширюється матеріальна база училища, кабінети поповнюються новим обладнанням.

У 1989 році педагогічний колектив обирає директором училища О. Д. Удодіка. Під його керівництвом значно розширюється матеріально-технічна база училища. Сьогодні училище має три навчальні корпуси загальною площею 4603 м². Для проведення теоретичних і практичних занять в училищі діють 21 учбовий кабінет, 15 навчальних кімнат, 5 лабораторій, 2 кабінети інформатики. Училище акредитоване за І рівнем і має ліцензію на здійснення підготовки фахівців зі спеціальностей:

- 5.110101 Лікувальна справа,
- 5.110102 Сестринська справа.

Підготовку фахівців здійснює досвідчений педагогічний колектив, серед яких викладачі-методисти, старші викладачі, спеціалісти вищої та I категорії.

Відзначаючи 80-річчя з дня народження видатного вченого, доктора медичних наук, професора М. І. Ситенка і враховуючи клопотання громадськості, пропозицію Сумського обкому КП України і Сумського облвиконкому КП України, за вагомий внесок у справі підготовки майбутніх медиків Рада Міністрів УРСР вирішила 10 листопада 1965 року присвоїти Лебединському медичному училищу звання імені професора М. І. Ситенка (постанова Ради Міністрів УРСР № 1045 від 10.11.1965 р.).

ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ПРАЦЬ М. І. СИТЕНКА**1912**

1. Четыре случая аномалии почек // Харьковский мед. журнал. – 1912. – Т. 13, № 2. – С. 73-88.

1924

2. Ложные суставы и их хирургическое лечение // Врачебное дело. – 1924. – № 11/13. – С. 669-676.
3. О свободной костной аутопластике при псёидартрозах : дис. ... д-ра мед. наук. – Х., 1924.

1925

4. Доклад комиссии по борьбе с костно-суставным туберкулезом // Труды 1-го обл. съезда хирургов Левобережной Украины. – Х., 1925. – Ч. 2. – С. 171-172.
5. Задачи, организация и направление деятельности Клинического института травматологии и ортопедии при отделе рабочей медицины НКЗ // Профилактическая медицина. – 1925. – № 11. – С. 55-60.
6. Заключительное слово по докладу «К хирургии переломов коленной чашки» // Труды 1-го обл. съезда хирургов Левобережной Украины. – Х., 1925. – Ч. 1. – С. 35.
7. К хирургии переломов коленной чашки // Труды 1-го обл. съезда хирургов Левобережной Украины. – Х., 1925. – Ч. 2. – С. 86-89.

1927

8. Костная аутопластика при псевдартрозах // Ортопедия и травматология. – 1927. – № 4. – С. 156.
9. О лечении «застарелых» врожденных вывихов тазобедренного сустава // Ортопедия и травматология. – 1927. – № 4. – С. 39-50.

10. О повреждении крестообразных связок коленного сустава // Ортопедия и травматология. – 1927. – № 2/3. – С. 20-39.
11. О современных методах лечения переломов // Ортопедия и травматология. – 1927. – № 4. – С. 51-59.
12. Об организации лечебной помощи пострадавшим от несчастных случаев // Ортопедия и травматология. – 1927. – № 5/6. – С. 160-164.
13. Об организации лечебной помощи травматикам // Тезисы докладов 1-го Всеукраинского совещания по борьбе с травматизмом. – Х., 1927. – С. 24-25.

1928

14. Выступление в прениях по докладу Ш. Д. Хахутова «К вопросу о свободной пластике кости при псевдартрозах» // Новый хирургический архив. – 1928. – Т 15, Кн. 2/3 : Труды 2-го Всеукраинского съезда хирургов. – С. 258-259.
15. Выступление в прениях по теме «Оперативное лечение туберкулезных спондилитов» // Новый хирургический архив. – 1928. – Т 15, Кн. 2/3 : Труды 2-го Всеукраинского съезда хирургов. – С. 187-188.
16. К вопросу о так называемых «зонах перестройки» в костях (Umbauzonen) // Ортопедия и травматология. – 1928. – № 3. – С. 2-8.
17. О пересадке сухожилия при так называемых «непоправимых» параличах лучевого нерва // Ортопедия и травматология. – 1928. – № 4. – С. 156.
18. Опыт лечения костно-суставного туберкулеза бесолеевой диетой и минералогеном по Sauerbruch-Herrmannsdorfer-Gerson'y / М. И. Ситенко, М. А. Погорельский, К. В. Побережный // Ортопедия и травматология. – 1928. – № 3. – С. 39-53.
19. Os tibiale externum и ее отношение к плоской стопе // Ортопедия и травматология. – 1928. – № ½. – С. 18-27.

1929

20. К вопросу о рентгенотерапии костно-суставного туберкулеза / М. И. Ситенко, М. В. Ольховская // Ортопедия и травматология. – 1929. – № 3. – С. 56-68.
21. Случай спондилолистеза 4-го поясничного позвонка // Ортопедия и травматология. – 1929. – № ½. – С. 97-98.

1930

22. Задачи и пути борьбы с увечностью и калечеством // Врачебное дело. – 1930. – № 14/15. – С. 1047-1050 ; № 16. – С. 1153-1155.
23. О лечении дермато-десмогенных контрактур кисти и пальцев после ожогов // Труды XXI съезда рос. хирургов (г. Ленинград, 5-9 июня 1929 г.). – М., 1930. – С. 391-395.
24. О роли ортопедии в системе советского здравоохранения // Врачебное дело. – 1930. – № 21/22. – С. 1602-16026.
25. Основные принципы организации и методики медицинской помощи травматикам // Врачебное дело. – 1930. – № 18. – С. 595-598.
26. Osteopathia cendensans disseminate // Ортопедия и травматология. – 1930. – № 1. – С. 13-15.
27. Роль Бизальского в ортопедии // Ортопедия и травматология. – 1930. – № 1. – С. 1-5.

1931

28. Исторические пути развития и современное состояние ортопедии : Вступительная лекция в курс ортопедии и травматологии // Ортопедия и травматология. – 1931. – № 6. – С. 7-17.
29. О роли ортопедии в системе советского здравоохранения и об основных принципах организации ортопедической помощи // Новый хирургический архив. – 1031. – Т. 23, Кн. ½ : Труды 4-го Всеукраинского съезда хирургов (г. Харьков, 6-10 сентября 1930 г.). – С. 337-344.

30. Основные принципы консервативного и оперативного лечения переломов трубчатых костей // Новый хирургический архив. – 1031. – Т. 23, Кн. ½ : Труды 4-го Всеукраинского съезда хирургов (г. Харьков, 6-10 сентября 1930 г.). – С. 271-285.

1932

31. Реализация указаний тов. Сталина в редакцию журнала «Пролетарская революция» в научной работе Украинского государственного института ортопедии и травматологии и журнала «Ортопедия и травматология» / М. И. Ситенко, М. М. Левин, А. В. Тафт, И. М. Фаерман, В. И. Шкурров // Ортопедия и травматологи. – 1932. – № ½. – С. 11-29.

1934

32. Выступление в прениях по обсуждению резолюции по промышленному травматизму // Протоколы XXII Всесоюзного съезда хирургов. – М., 1934. – С. 114-116.
33. Дистрофические процессы в костях и суставах // Новый хирургический архив. – 1934. – Т. 21, Кн. ¾ : Труды 5-го Всеукраинского съезда хирургов. – С. 557-569.

1935

34. 25-летие врачебной, научной, педагогической и общественной деятельности // Ортопедия и травматология. – 1935. – № 5. – С. 1-2.
35. Дистрофические процессы в костях и суставах (osteochondropathiajuvenilis, osteochondritisdissecans, osteopathiafibrosalocalisata) // Ортопедия и травматология. – 1935. – № 1. – С. 9-24.
36. Оперативное лечение несросшихся переломов, псевдартрозоз и костных дефектов : реферат // Вестник хирургии им. Грекова. – 1935. – Т. 41, Кн. 114/116. – С. 314-315.

1936

37. Остеопластическая реконструкция крыши вертлужной впадины // Ортопедия и травматология. – 1936. – № 6. – С. 7-13.
38. Пути и перепутья в деле лечения костно-суставного туберкулеза // Труды первой Всероссийской научной конф. по костно-суставному туберкулезу (г. Ленинград, 11-14 февраля 1935 г.). – Л., 1936. – С. 85-92.

1937

39. Десять лет журнала «Ортопедия и травматология» // Ортопедия и травматология. – 1937. – № 1. – С. 7-9.
40. Оперативное лечение несращенных переломов, псевдартрозах и костных дефектов / М. И. Ситенко, В. А. Рудаев // Ортопедия и травматология. – 1937. – № 5. – С. 8-44.

ЛІТЕРАТУРА ПРО М. І. СИТЕНКА

1. Алексеенко И. П. Выдающийся деятель советского здравоохранения М. И. Ситенко: к 70-летию со днярождения // Ортопедия, травматология и протезирование. – 1956. – № 2. – С. 40-44.
2. Бабич Б. К. М. И. Ситенко / Б. К. Бабич. – К. : Госкомиздат УССР, 1949. – 64 с.
3. Бом Г. С. Профессор М. И. Ситенко / Г. С. Бом // Хирургия. - 1940. – № 2/3. – С. 188-189.
4. Бржеский В. Ч. Их имена в народной памяти / В. Ч. Бржеский // Ортопедия, травматология и протезирование. – 1985. – № 1. – С. 70.
5. Брук Б. К. М. И. Ситенко, его роль в развитии отечественной ортопедии, травматологии и протезировании / Б. К. Брук // Вестник хирургии им. Грекова. – 1950. – Т. 70, № 5. – С. 76-79.
6. Гавриленко Б. С. Из воспоминаний о Михаиле Ивановиче Ситенко / Б. С. Гавриленко // Ортопедия, травматология и протезирование. – 1968. – № 2. – С. 74-75.
7. Гавриленко Б. С. М. И. Ситенко как педагог / Б. С. Гавриленко // Сб. науч. Работ Запорожского гос. ин-та усовершенствования врачей. – 1958. – Вып. 1. – С. 5-8.
8. Галица Т. П. М. И. Ситенко и его школа : дис. ... канд. мед. наук / Т. П. Галица. – Ужгород ; Х., 1974. – 151 с.
9. Грандо О. Визначні імена в історії української медицини / О. Грандо. – К. : Тріумф, 1997. – С. 216.
10. Дедов Д. К. М. І. Ситенко : некролог / Д. К. Дедов // Радянська медицина. – 1940. – № 2. – С. 86-87.
11. Исторический очерк об Институте патологии позвоночника и суставов имени профессора М. И. Ситенко АМН Украины / Н. А. Корж, Д. А. Яременко, В. Б. Таршис [и др.]. – Х., 2007. – 214 с.
12. Климов К. М. М. И. Ситенко – видный деятель советского здравоохранения / К. М. Климов // Врачеб. дело. – 1956. – № 3. – С. 131-316.

13. Кнопов М. Ш. Видный отечественный ортопед-травматолог: к 120-летию со дня рождения М. И. Ситенко / М. Ш. Кнопов, А. В. Клясов // Вестник травматологии и ортопедии им. Н. Н. Пирогова. – 2005. – № 4. – С. 90-91.
14. Кнопов М. Ш. К 100-летию со дня рождения М. И. Ситенко / М. Ш. Кнопов // Хирургия. – 1985. – № 12. – С. 138-141.
15. Корж А. А. Заслуги М. И. Ситенко в развитии отечественной ортопедии и травматологии / А. А. Корж, В. С. Костриков // Развитие травматологии и ортопедии в СССР. – М. : ЦИТО, 1968. – С. 339-349.
16. Корж А. А. М. И. Ситенко – создатель журнала «Ортопедия и травматология»: к 45-летию со дня выхода в свет первого номера / А. А. Корж, Т. П. Галица, К. К. Сильвай // Ортопедия, травматология и протезирование. – 1972. – № 11. – С. 1-6.
17. Корж А. А. О некоторых перспективах развития современной ортопедии: к 85-летию со дня рождения М. И. Ситенко / А. А. Корж, К. Д. Логачев // Ортопедия, травматология и протезирование. – 1972. – № 3. – С. 52-58.
18. Корж А. А. Ситенко Михаил Иванович / А. А. Корж // Большая мед.энциклопедия. – М., 1984. – Т. 23. – С. 325-326.
19. Корж А. А. Слово о научном наследии Михаила Ивановича Ситенко: к 95-летию со дня рождения / А. А. Корж, Н. С. Бондаренко // Ортопедия, травматология и протезирование. – 1981. – № 5. – С. 58-60.
20. Корж А. А. Страницы жизни и деятельности Михаила Ивановича Ситенко: к 100-летию со дня рождения / А. А. Корж // Ортопедия, травматология и протезирование. – 1985. – № 11. – С. 67-70.
21. Корж М. А. М. И. Ситенко – основоположник отечественной ортопедии и организатор ортопедо-травматологической помощи в Украине / Н. А. Корж, Д. А. Яременко // Журнал НАМН України. – 2013. – Т. 19, № 1. – С. 109-115.

22. Костриков В. С. Вклад проф. М. И. Ситенко в советскую ортопедию и травматологию: к 70-летию со дня рождения М. И. Ситенко и к 50-летию Укр. НИИ ортопедии и травматологии / В. С. Костриков, А. П. Скоблин // Фельдшер и акушерка. – 1957. – № 2. – С. 27-31.
23. Костриков В. С. М. И. Ситенко / В. С. Костриков, В. С. Скоблин. – Х.: Облиздат, 1958. – 104 с.
24. Котов О. П. Професор М. И. Ситенко / О. П. Котов // Радянська медицина. – 1940. – № 5. – С. 86-87.
25. Михаил Иванович Ситенко // Вестник хирургии им. Грекова. – 1963. – № 10. – С. 2.
26. Михаил Иванович Ситенко // Вестник хирургии им. Грекова. – 1984. – № 8. – С. 2.
27. Новаченко Н. П. Вклад профессора М. И. Ситенко и созданной им школы в разработку вопросов патологии крупных суставов / Н. П. Новаченко, В. С. Костриков // Материалы 4-й науч.-практ. конф. врачей Юж. ж. д. и кафедры Харьковского мед. ин-та. – Х., 1966. – С. 49-52.
28. Новаченко Н. П. М. И. Ситенко / Н. П. Новаченко // Ортопедия и травматология. – 1940. – № 1. – С. 3-6.
29. Новаченко Н. П. Ситенко Михаил Иванович / Н. П. Новаченко // Большая медицинская энциклопедия. – М., 1963. – Т. 30. – С. 322-323.
30. Новаченко Н. П. Страницы из жизни профессора М. И. Ситенко / Н. П. Новаченко, В. С. Костриков, А. П. Скоблин // Ортопедия, травматология и протезирование. – 1960. – № 12. – С. 59-64.
31. Новаченко М. П. М. И. Ситенко / М. П. Новаченко // Українська радянська енциклопедія. – К., 1963. – Т. 13. – С. 148.
32. 50 лет научной, лечебной и организационно-методической деятельности Украинского научно-исследовательского института ортопедии и травматологии имени проф. М. И. Ситенко (1907-1957 гг.) / подред. Н. П. Новаченко. – К.: Здоров'я, 1964. – С. 121-124.
33. Ситенко Михайло Іванович // Українська радянська енциклопедія. – 2-е. – К., 1983. – Т. 10. – С. 179.

34. Талышинский Р. Р. Реконструктивно-восстановительные операции в трудах М. И. Ситенко: к 85-летию со дня рождения / Р. Р. Талышинский, Ф. Е. Эльяшберг // Ортопедия, травматология и протезирование. – 1971. – № 6. – С. 85-88.
35. Шевандин М. Н. Памяти Михаила Ивановича Ситенко / М. Н. Шевандин // Врачебное дело. – 1940. – № 5. – С. 469-470.
36. Шищук, В.Д. Михаил Иванович Ситенко – наш земляк / В. Д. Шищук, Ю. В. Шкатула // Преподавание истории медицины в высшей школе: история и современное состояние: матер.Международной конф. (г. Суми, 13 апреля 2007 г.) / под ред. К. К. Васильева. – Суми : СумДУ, 2007. – С. 130-133.
37. Шкуров Б. И. Михаил Иванович Ситенко – один из организаторов советской травматологии / Б. И. Шкуров // Материалы XVIII науч. конф. Укр. НИИ ортопедии и травматологии им. проф. М. И. Ситенко и его науч.-опер. пунктов. – Х., 1961. – С. 3-4.
38. Шкуров Б. И. Профессор Ситенко М. И. / Б. И. Шкуров // Вестник хирургии им. Грекова. – 1940. – № 5. – С. 548-550.
39. Эльяшберг Ф. Е. М. И. Ситенко / Ф. Е. Эльяшберг // Новый хирург. архив. – 1940. – Кн. 4. – С. 379-380.

ФОТОГАЛЕРЕЯ

Студентські роки

**Михайло Іванович – учасник
першої світової війни**

Професор Ситенко оперує

Ситенко М. І. серед лікарів

Сучасний вигляд корпусу

**40000, м. Суми,
вул. Петропавлівська, 105
Сумська обласна наукова медична бібліотека
Тел/факс: 655-106
Тел: 62-23-57**